

Sammendrag og anonymisert versjon av uttalelse

Det ble klaget til ombudet på manglende snørydding i Kristiansand kommune. Klager mente at kommunens snørydding ikke oppfylte kravet til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, fordi det tok for lang tid etter snøfall før snøen var ryddet. Ombudet konkluderte med at Kristiansand kommune ikke bryter plikten til universell utforming, og at oppfyllelse av Statens Vegvesens standard for snørydding i utgangspunktet vil være i tråd med kravet til universell utforming.

Lovanvendelse: diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9

Saksnummer: 10/372

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

Likestillings- og diskrimineringsombudet bygger på partenes skriftlige redegjørelser i sin fremstilling av sakens bakgrunn.

Vinteren 2009/2010 var meget snørik. Dette gjorde at man flere steder i Norge hadde problemer med snørydding. Dette gjaldt også i Kristiansand.

Partenes syn på saken

A:

A hevder at Kristiansand kommune handler i strid med plikten til universell utforming da de bruker for lang tid på å rydde veier, fortau, etc. i Kristiansand sentrum etter snøfall.

Kristiansand kommune:

Kristiansand kommune viser i sin redegjørelse til at de har lagt seg på en høy standard med tanke på brøyting av de viktigste gang-/sykkelveiene og fortauene. Brøyting settes i gang når snødybden er 3-5 cm, noe som også er i tråd med standarden til Statens Vegvesen for brøyting av gang-/sykkelveier langs riksveier. Kommunen viser også til at de har kjøpt inn nytt brøytemateriell for betydelige beløp de siste årene.

Videre viser kommunen til at de retningslinjene som er vedtatt, følger et prioriteringssystem. Disse retningslinjene er vedtatt politisk av byutviklingsstyret, der det blant annet sitter fast en representant fra Rådet for funksjonshemmede i Kristiansand. I Kvadraturen (bysentrum) brøytes fortauene med A, B og C-prioritet. Fortauene med C-prioritet ligger i Posebyen, og disse brøytes normalt ikke om vinteren. Grunnen til dette er at dette lille området består av lav trehusbebyggelse og forholdsvis liten trafikk, og det har for en stor del belegg av ujevne skiferheller eller kuppelstein av bevaringsverdi. Dersom alle fortauene i Posebyen skal kunne holdes snøfrie må man på grunn av infrastrukturen bruke gravemaskiner og håndskuffer.

Til slutt viser kommunen til at en ytterligere utbedring av rutinene for snømaking vil medføre store utgifter. På grunn av ekstraordinært stort snøfall brukte kommunen allerede godt over det som var budsjettet for med tanke på snørydding vinteren 2009/2010. Et alternativ til brøyting vil kunne være snøtining. Dersom en skal basere seg på snøtining av fortauene i Kvadraturen vil dette kunne utgjøre en årlig energikostnad på ca. 8,8 millioner kroner.

Rettslig grunnlag

Ombudet har kompetanse til å gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 4 syvende ledd viser til at diskriminering som eventuelt skyldes mangelfull tilrettelegging, er uttømmende regulert i §§ 9 og 12.

Denne saken reiser spørsmål om fysisk tilrettelegging. Det er dermed virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 som må vurderes.

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 tredje ledd pålegger offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf. § 9 andre ledd. Dette betyr at virksomhetens fysiske fasiliteter (herunder veier, fortau, torg, etc.), som skal benyttes av allmennheten, skal tilrettelegges på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det er hovedløsningen som skal være gjenstand for tilrettelegging. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming rekker så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan la være å foreta seg noe. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 vil det være opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven, dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at diskriminering har skjedd.

Ombudets vurdering

Kristiansand kommune er en virksomhet som har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9. Veier og fortau er en del av en kommunes hovedløsninger som benyttes av allmennheten. Kommunen har derfor en plikt til universell utforming av veier og fortau.

Er fortau, gater, etc. i Kristiansand kommune universelt utformet?

Det første ombudet må ta stilling til er om Kristiansand kommune tilfredsstillt kravet til universell utforming så lenge byens fortau, gater, etc. er dekket av snø på vinterstid.

Universell utforming er en rettslig standard som på mange områder ikke har noe eksakt innhold. Når det gjelder fortau og liknende, er utgangspunktet at det skal være framkommelig for flest mulig uten for store kostnader. Etter ombudets vurdering vil universell utforming oppnås når kommunen har rutiner for snørydding som sikrer rimelig framkommelighet sammenholdt med mengden av snø og kommunens ressurser.

I Statens vegvesens håndbok 111 "Standard for drift og vedlikehold" s. 26-262 er følgende fastsatt:

"... Gang- og sykkelveg og fortau skal være gjennombrøytet innen kl. 0600.

Ved snøfall mellom 0600 og 2200 skal brøyting igangsettes når snødybden

er 3 cm... Målsettingen for brøytingen er at det aldri skal være mer enn 3 cm løs snø på arealene, de skal være framkommelig for fotgjengere og det skal være mulig å trille barnevogn på fortauet/gangbanen i perioden..."

Kristiansand kommune har vist til at de følger Statens Vegvesens standard. Dette betyr at snørydding iverksettes når det har kommet 3-5 cm med snø. I tillegg prioriteres noen områder hvor det er viktigere med framkommelighet framfor andre. Ombudet forstår at en slik praksis vil kunne skape problemer for personer som bruker rullestol. Den rettslige standarden universell utforming vil imidlertid måtte ta høyde for hva som er praktisk mulig. Det er nærmest umulig å gardere seg mot alle ulemper ved store snøfall. Det som må kunne kreves, er derfor at kommunene har rutiner og beredskap som innebærer at snøen blir fjernet innen rimelig tid etter et snøfall. Ombudet er av den oppfatning at oppfyllelse av Statens Vegvesens standard i utgangspunktet vil være i tråd med kravet til universell utforming.

Konklusjon

Ombudet konkluderer med at Kristiansand kommune ikke bryter plikten til å sikre universell utforming av virksomhetens hovedløsning, jf. diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9 tredje ledd.

